

ΚΡΙΤΙΚΗ - ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ - ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ

Κριτική : έκφραση γνώμης με τη μορφή ελέγχου - αξιολόγησης τεκμηριωμένης, σπριγμένης σε αντικειμενικά δεδομένα, με την οποία το άτομο τοποθετείται απέναντι σ' ένα θέμα

Σκοπός

1. Διόρθωση των κακώς κειμένων
2. Επιδεκτικότητα του ορθού, του καλού, του ωραίου
3. Αψύπνιση συνειδήσεων
4. Κοινωνικός έλεγχος
5. Αποκάλυψη της αλήθειας

Αυτοκριτική : η ενδοσκοπήση, η εξέταση του εσωτερικού μας κόσμου, ο έλεγχος του εαυτού μας, των πράξεων, των κινήτρων, των παραλείψεων.

Αυτογνωσία : η γνώση του εαυτού μας, των αδυναμιών και των δυνατοτήτων μας, των ορίων, των επιθυμιών και των κλίσεων, των βαθύτερων τάσεων μας.

ΣΧΕΣΗ ΚΡΙΤΙΚΗΣ - ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗΣ - ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ

- Η κρίση των άλλων αποτελεί ερέθισμα για την αυτοκριτική μας. Αν μάλλον είναι δίκαιη, συμβάλλει στην αυτογνωσία.
- Η αυτοκριτική αποτελεί προϋπόθεση για την αυτογνωσία. Ελέγχοντας, δηλαδή, τον εαυτό μας, οδηγούμαστε σταδιακά στα συνειδητοποιήση των προτερημάτων κ' των μειονεκτημάτων των στοιχείων που συνθέτουν το ψυχικό μας κόσμο.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

- 1) Εξωτερικές :
- δημοκρατικό πολίτευμα, πολυφωνία
 - ελευθερία λόγου κ' έκφρασης, διάλογος
 - ενημέρωση, πληροφόρηση, ελευθεροτυπία

- 2) Κριτής :
- γνώση του αντικείμενου, ενημέρωση
 - αντικειμενικότητα, αμεροληψία, ρεαλισμός
 - απολλαγή από εμπάθεια, ιδιοτέλεια, προκαταλήψεις, δογματισμό και φανατισμό
 - καλαιστία, καλοπροαίρετη διάθεση, σεβασμός στον κρινόμενο
 - παιδεία κ' επιχειρηματολογία, προτάσεις βελτίωσης
 - ψυχικό θάρρος, ώστε να μη φοβάται τις αντιδράσεις

- 3) Κρινόμενος :
- στοιχειώδες επίπεδο για να «παρακολουθεί» την κριτική που του ασκείται
 - να ακούει με προδοχή, υπομονή κ' όρρος
 - διάθεση - βούληση για βελτίωση
 - να μην προσπαθεί να μην μειώσει την αξία της κριτικής οργάνοντας από φιλαντία, ούτε να την απορρίπτει α priori

Β. ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΚΑΛΟΠΡΟΑΙΡΕΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

3

1. Διευρύνεται το πλαίσιο των πνευματικών ενδιαφερόντων του ανθρώπου και του δίνεται η δυνατότητα με υπευθυνότητα, συνέπεια, αντικειμενικότητα και αμεροληψία να εμβαθύνει στα πράγματα και να οδηγηθεί στην αντικειμενική αλήθεια.

2. Προστατεύει τον άνθρωπο από τον δογματισμό, τον ηθικοπνευματικό φανατισμό και του καλλιεργεί την πνευματική ανεκτικότητα, εθίζοντας σε δημοκρατικές διαδικασίες σκέψης και συμπεριφοράς.

3. Αποτελεί το προπύργιο και τον προμαχώνα της δημοκρατίας και είναι ο σημαντικότερος ανασταλτικός παράγοντας απέναντι σε κάθε μορφή αυταρχισμού.

4. Καλλιεργεί το αίσθημα της ευθύνης και της υπευθυνότητας και βοηθά τον άνθρωπο να συνειδητοποιήσει ότι η καταξίωση μιας προσωπικότητας, μιας ιδεολογίας ή κάποιου άλλου αντικειμένου, πρέπει να είναι αποτέλεσμα καλοπροαίρετης κριτικής και ότι αξίζει αυτό όταν έχει αντέξει το βάρος της υπεύθυνης κριτικής.

ΘΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

1) ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

- νέα ερεθίσματα
- βελτίωση του καλλιτέχνη
- άσυνεχη ευαισθησία του κοινού
- δημιουργία πρόσβασης του κοινού στην τέχνη
- προβολή - προαναταλιγμός του κοινού

2) ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

- περιορίζει τις αυθαιρεσίες της εξουσίας
- αποκαλύπτει την ουσία της πολιτικής
- πολιτικοποιεί, δίνει το πολιτικό κριτήριο του
- αναγκάζει τη δημοκρατία
- ~~αποκαλύπτει~~ συνειδήσεις
- προτείνει λύσεις

ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

1) ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

- αποδάρρυνση νέων ταλαντούχων καλλιτεχνών
- στασιμότητα των καλλιτεχνών, καθώς δεν επισημαίνονται οι αδυναμίες, ώστε να βελτιωθούν
- δημιουργία κυκλωμάτων εμπορευματοποίησης
- ανάθεση ανάδελων κ' ευθύση ικανών
- αλλοίωση των αισθητικών μέσων του κοινού

2) ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

- εκανδαλολογία, ευκαρπασία
- παραληρηματικότητα
- φανατισμός / διχασμός
- κλίμα πολιτικής αβυσθίας
- διάβρωση πολιτικού ήθους
- αποπροαναταλιγμός

ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗΣ

- 1) Φόβος ανακάλυψης αρνητικών στοιχείων και ταπεινών κινήτρων
- 2) Η αντιμετώπιση της αλήθειας είναι μερικές φορές επώδυνη
- 3) Κίνδυνος υποκειμενικής αξιολόγησης, αφού κρίνουν και κρίνόμενος είναι το ίδιο πρόσωπο
- 4) Η ανθρώπινη φύση δεν είναι στατική $\Rightarrow$ ανάγκη συνεχούς προσπάθειας ενδοσκόπησης
- 5) Ανθρώπινη αδυναμία $\rightarrow$ πιο εύκολη η επισημάτευση των αδυναμιών των άλλων παρά των δικών του

ΛΟΓΟΙ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ ΣΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΜΑΣ

- 1) Το υπερπροστατευτικό οικογενειακό περιβάλλον
- 2) Η εκπαίδευση δεν καλλιεργεί την κριτική σκέψη
- 3) Έλλειψη ελεύθερου χρόνου, φρενήρεις ρυθμοί ζωής και εργασίας
- 4) Στην «κοινωνία της αφθονίας» υπερέχει το «έχειν» έναντι του «είναι»
- 5) Βιοπορισμός, έντονο αν οδυνηρότητα
- 6) Οι πραγματικοί φίλοι σπάνιζουν, η καλαξία δεβόρχει, φαρισαϊσμός στις ανθρώπινες σχέσεις, απόκρυψη της αλήθειας